Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0226U000913

Державний реєстраційний номер: 0121U100516

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-01-2026

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Дослідження генетичної структури та характеру її зв'язку з рівнем прояву полігенних ознак у птиці української селекції

Початок етапу: 01.2021

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітного документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Державна дослідна станція птахівництва Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 39217680

Місцезнаходження: вул. Центральна, с. Бірки, Чугуєвський р-н., 63421, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації: 10-50 співробітників

Телефон: 380574778000, 380574778470

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00024360

Місцезнаходження: вул. Михайла Омеляновича-Павленка, Київ, 01010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Кабінет Міністрів України

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації:

Телефон: 380442801085

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - Договір (замовлення) з міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, академією наук (головним розпорядником бюджетних коштів на проведення ДіР)

Напрям фінансування: 2.1 - Фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - Кошти загального фонду державного бюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6591060

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 3808.000

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Дослідження генетичної структури та характеру її зв'язку з рівнем прояву полігенних ознак у птиці української селекції

Назва роботи англійською:

Investigation of the genetic structure and the nature of its relationship with the level of manifestation of polygenic traits in poultry of Ukrainian selection

Реферат українською:

Об’єкт дослідження – генетична структура кількісних і якісних ознак та характер зв’язку між ними у птиці української селекції за умов її збереження та раціонального використання. Мета роботи – здійснити моніторинг вітчизняного генофонду сільськогосподарської птиці за комплексом господарсько-корисних ознак і дослідити особливості формування генетичної структури птиці української селекції за кількісними та якісними ознаками у філогенезі. У дослідженнях використано генетичний матеріал курей різного напряму продуктивності та індиків української селекції. Застосовано генетичні (ПЛР-ПДРФ), зоотехнічні, морфометричні, гібридологічні, економічні та системні методи аналізу. Встановлено закономірності формування генетичної структури забарвлення оперення у філогенезі та визначено напрями консолідації малочисельних популяцій за кількісними ознаками. Оцінка генетичного профілю за генотипом забарвлення оперення дала змогу визначити чіткі генетичні формули самців і самок у п’яти популяціях курей. Морфометричний аналіз (середнє число фенотипів, μ) підтвердив тенденцію до консолідації новоствореного генетичного матеріалу. Показано, що формування генетичної структури малочисельних популяцій за кількісними ознаками у філогенезі відбувалося під впливом штучного відбору за забарвленням оперення та негативних паратипових факторів, зокрема пов’язаних із воєнними діями в Україні. Виявлено позитивну кореляцію між консолідацією за забарвленням оперення та рівнем продуктивності ($r = 0,58$; $p \leq 0,05$). Збережено та відтворено наступну генерацію порід і популяцій курей і індиків української селекції, які утримується у генофондному стаді на експериментальній фермі «Збереження державного генофонду птиці» ДДСП ІТ НААН. Оцінка генофондних груп показала мінімальну живу масу у яєчно-м’ясних порід (1,7–1,8 кг у 52-тижневому віці) за несучості 58,9–61,3 яєць та максимальні показники живої маси (до 2,7 кг) і несучості (73,35 яєць) у м’ясо-яєчних популяцій. Маса яєць становила 55,7–62,7 г.

Реферат англійською:

The object of the study was the genetic structure of quantitative and qualitative traits and the relationships between them in poultry of Ukrainian breeding under conditions of conservation and rational use. The aim was to monitor the national gene pool of agricultural poultry based on economically valuable traits and to investigate patterns of genetic structure formation in poultry of Ukrainian breeding with respect to quantitative and qualitative traits in phylogenesis. Genetic (PCR-RFLP), zootechnical, morphometric, hybridological, economic, and systems analysis methods were applied. Regularities in the formation of the genetic structure of plumage colour in phylogenesis were established, and directions for the consolidation of small populations by quantitative traits were identified. Assessment of plumage colour genotypes allowed the determination of clear genetic formulas for males and females in five chicken populations. Morphometric analysis (mean number of phenotypes, μ) confirmed a tendency toward consolidation of newly created genetic material. It was shown that the genetic structure of small populations by quantitative traits was formed under the influence of artificial selection for plumage colour and negative paratypic factors, including those related to military actions in Ukraine. A positive correlation between consolidation by plumage colour and productivity was revealed ($r = 0.58$). The next generation of chickens and turkeys of Ukrainian breeding maintained in the gene pool herd at the experimental farm “Conservation of the State Poultry Gene Pool” of the SPRS LFI NAAS was preserved and reproduced. Evaluation of gene pool groups

showed minimum live body weight in egg–meat breeds (1.7–1.8 kg at 52 weeks) with egg production of 58.9–61.3 eggs, and maximum live body weight (up to 2.7 kg) and egg production (73.35 eggs) in meat–egg populations. Egg weight ranged from 55.7 to 62.7 g.

Індекс УДК: 636.5

Коди тематичних рубрик: 68.39.37

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Катеринич Олег Олександрович

Науковий ступінь: д. с.-г. н.

Вчене звання: с.н.с.

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Генофонд курей і індиків української селекції, збережений та відтворений в умовах воєнного часу

Назва НТП англійською: Gene pool of chickens and turkeys of Ukrainian breeding, preserved and reproduced under wartime conditions

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Породи тварин, Аналітичні матеріали

Галузь застосування: Птахівництво; племінна справа; збереження та відтворення генетичних ресурсів тварин; аграрне виробництво; продовольча безпека

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Науково-технічна продукція являє собою збережений і відтворений генофонд курей та індиків української селекції, який утримується на експериментальній фермі «Збереження державного генофонду птиці» ДДСП ІТ НААН. До складу генофонду входять породи, лінії та популяції курей різного напряму продуктивності, зокрема бірківська барвиста яєчного напряму, полтавська глиняста та ресинтезовані українські кури з чорним і зозулястим забарвленням оперення яєчно-м'ясного напряму, м'ясо-яєчні популяції геркулес — білий та різнокольоровий (смугастий, золотистий, рябий, сріблястий), а також батьківська і материнська лінії вітчизняного кросу середнього типу Харківський. індиків Упродовж 2021–2025 рр. зазначені генофондні популяції зберігалися, оцінювалися та відтворювалися в умовах воєнного часу, що супроводжувався дією негативних зовнішніх факторів, зокрема обмеженням кормових ресурсів, порушенням логістики, нестабільністю умов утримання та підвищеним рівнем стресу. Незважаючи на це, забезпечено стабільне відтворення наступних генерацій птиці зі збереженням породних, лінійних та популяційних особливостей і ключових господарсько-корисних ознак. За результатами зоотехнічної оцінки підтверджено задовільний рівень продуктивності, життєздатності та збереженості поголів'я. Показники живої маси, несучості, маси яєць, інкубаційних якостей і збереженості свідчать про високий адаптивний потенціал птиці української селекції до утримання в несприятливих умовах. Висока збереженість дорослого поголів'я, зокрема індиків при утриманні на глибокій підстилці за штучного осіменіння, підтверджує їх добрі адаптаційні властивості. Збереження та відтворення зазначеного генофонду в умовах воєнного часу є стратегічно важливим результатом, що забезпечує підтримання національних генетичних ресурсів, зменшення залежності від імпортного племінного матеріалу та створює біологічну основу для післявоєнного відновлення і сталого розвитку вітчизняного птахівництва.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Підвищення продуктивності праці, Інше (Забезпечення продовольчої безпеки та збереження національних генетичних ресурсів)

Вплив НТП на довкілля: Не має негативного впливу на довкілля. Збереження та відтворення генофонду курей і індиків української селекції здійснюється в межах існуючих виробничих потужностей експериментальної ферми без залучення додаткових земельних ресурсів та без зміни структури навантаження на навколишнє середовище. Використання локальних, адаптованих до регіональних умов порід і популяцій птиці сприяє підвищенню їх стійкості до стресових факторів, зменшенню потреби у інтенсивних технологічних втручаннях та зниженню екологічних ризиків, пов'язаних із використанням імпортного племінного матеріалу. Збереження біорізноманіття свійської птиці відповідає принципам сталого розвитку агроекосистем і сприяє підтриманню екологічної рівноваги в аграрному секторі.

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2021

Закінчення етапу: 12.2025

Споживачі продукції: Генофондні та племінні птахогосподарства, Науково-дослідні установи аграрного профілю, Суб'єкти птахівництва (фермерські, малі та середні господарства)

Перспективні ринки: Внутрішній аграрний ринок

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.: 9000

Права, що надаються інвестору після завершення роботи: Права не надаються

Наявність бізнес-плану: Так

Техніко-економічне обгрунтування: Так

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.: 3000

Очікуваний термін окупності (років): 3

Додаткова інформація: Інвестування спрямоване на модернізацію застарілої матеріально-технічної бази генофондного господарства з метою підвищення збереженості поголів'я, якості інкубаційного яйця та молодняку, а також стабілізації обсягів реалізації продукції населенню при збереженні статусу державного генофонду.

Назва НТП українською: Генетичний профіль генофондних популяцій птиці української селекції

Назва НТП англійською: Genetic profile of gene pool populations of poultry of Ukrainian breeding

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Аналітичні матеріали

Галузь застосування: Селекція і генетика сільськогосподарської птиці; птахівництво; племінна справа; збереження генетичних ресурсів тварин; наукові дослідження в аграрному секторі

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Науково-технічна продукція полягає у сформованому генетичному профілі генофондних популяцій птиці української селекції, який відображає структуру, мінливість і ступінь консолідації якісних та кількісних ознак у курей і індиків, що утримуються як національні генетичні ресурси. Генетичний профіль створено на основі комплексного поєднання молекулярно-генетичних, морфометричних та зоотехнічних досліджень. Для індиків української селекції кросу Харківський проведено генотипування за поліморфними локусами гена пролактину (PRL 24 indel та C-2402T) із визначенням частот генотипів і алелів, рівня гетерозиготності та особливостей генетичної структури батьківської і материнської ліній. Отримані результати свідчать про генетичну стабільність та контрольований рівень мінливості генофондних груп індиків. Для курей генетичний профіль сформовано на основі аналізу спадкування забарвлення оперення, встановлення генетичних формул самців і самок, визначення типовості фенотипів та морфометричної оцінки розподілу фенотипів. На прикладі популяцій геркулеса різнокольорового показано різний ступінь генетичної консолідації, від повної стабілізації забарвлення у смугастій та білій популяціях до підвищеної гетерогенності у золотистій, рябій та сріблястій. Морфометричний аналіз (середнє число фенотипів, μ) підтвердив тенденцію до зниження фенотипової мінливості під впливом спрямованого штучного відбору. Встановлено позитивний асоціативний зв'язок між консолідацією за забарвленням оперення та рівнем

прояву полігенних продуктивних ознак, зокрема несучості, живої маси та маси яєць. Сформований генетичний профіль є науковою основою для паспортизації генофондних популяцій, управління їх збереженням та раціонального використання у селекційній роботі.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Економія матеріалів, Підвищення продуктивності праці, Інше (Оптимізація селекційної роботи та збереження генетичних ресурсів птиці)

Вплив НТП на довкілля: Має опосередкований позитивний вплив на довкілля. Формування генетичного профілю генофондних популяцій птиці української селекції створює наукове підґрунтя для раціонального управління генетичними ресурсами та оптимізації селекційної роботи без підвищення антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Використання генетичної інформації дозволяє підвищити ефективність відбору, зменшити чисельність малоефективних експериментальних груп і скоротити ресурсні витрати, пов'язані з утриманням та вирощуванням птиці. Це сприяє більш ощадному використанню кормів, енергії та матеріальних ресурсів і відповідає принципам екологічно відповідального ведення селекційної діяльності.

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2025

Закінчення етапу: 12.2025

Споживачі продукції: Науково-дослідні установи, Селекційний центр з птахівництва, Заклади вищої освіти аграрного профілю

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи: Права не надаються

Наявність бізнес-плану: Ні

Техніко-економічне обгрунтування: Ні

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація: НТП має наукову та суспільну цінність, спрямовану на збереження національних генетичних ресурсів і забезпечення продовольчої безпеки, та не передбачає комерційної реалізації

IX. Бібліографічний опис

Комар Т.В., Катеринич О.О., Гарник Л.П. Економічна ефективність утримання генофонду курей різних типів продуктивності: порівняльний аналіз // Розведення і генетика тварин. 2025. Вип. 70. С. 110-118

Комар Т.В., Катеринич О.О., Гарник Л.П. Ефективна чисельність популяцій за різних технологій утримання генофонду птиці// Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН, 2025, №134. С.15-24

Katerynych, O., Pankova, S., & Vasiuko, K. (2023). Preservation and rational use of domestic poultry gene pool in Ukraine. In Szanse nauk o zwierzętach. (pp. 63-71). Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. https://doi.org/10.24326/mon.2023.9

Катеринич О.О., Панькова С.М. Селекційні досягнення у вітчизняному птахівництві: монографія. К.: Аграрна наука, 2023. – 161 с.

Ладика, В.І., Жукорський, О.М., Грициняк, І.І., Козир, В.С., Катеринич, О.О., Церенюк, О.М., Хмельничий, Л.М., & Резникова, Н.Л. Генетичні ресурси вітчизняних порід сільськогосподарських тварин : монографія. Одеса : Олді+, 336 с. https://oldiplus.ua/files/contents/1674.pdf Монографія. Одеса : Олді+, 336 с.

X. Заключні відомості

Керівник юридичної особи Гуренко Дмитро Юрійович
к. ю. н.

Перелік осіб-виконавців

Ісіченко Наталя Валеріївна
(к. с.-г. н., с.н.с., 06.02.01)

Багмут Наталія Сергіївна

Гавілей Олена Василівна
(к. с.-г. н., 06.02.04)

Катеринич Олег Олександрович
(д. с.-г. н., с.н.с., 06.02.01)

Рябініна Олена Вікторівна
(к. с.-г. н., с.н.с., 06.02.04)

Ткаченко Віктор Олексійович

Фесенко Наталія Андріївна

Циновий Олексій Васильович
(к.б.н.)

Чорна Ганна Володимирівна

Відповідальний за підготовку облікових документів Панькова Світлана Миколаївна

Телефон

Реєстратор Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна